

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

ЧЕРЕДНИК Роман Вікторович

УДК 340.113 (073)

**ЮРИДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ЧИННОСТІ
ДОКУМЕНТІВ У ПРИВАТНІЙ ТА ПУБЛІЧНІЙ СФЕРАХ**

Спеціальність 12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2025

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
ДУДЧЕНКО Валентина Віталіївна,
професор кафедри загальної теорії
права та держави
Національного університету «Одеська
юридична академія»

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
ГУСАРЄВ Станіслав Дмитрович,
провідний науковий співробітник відділу
організації наукової діяльності Національної
академії внутрішніх справ

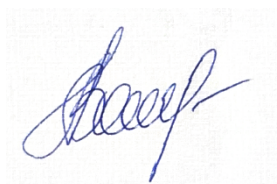
кандидат юридичних наук, доцент
АТАМАНОВА Наталя Віталіївна,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін Міжнародного
гуманітарного університету

Захист відбудеться _____ 2025 р. о _____ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.06 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Академічна, 2.

Автореферат розіслано _____ липня 2025 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Владлена ВОЛОШИНА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Однією з ключових умов розвитку України як правової та соціально орієнтованої держави є створення нових правових інститутів і вдосконалення чинних. Світовий ринок праці й освітні системи зазнають кардинальних змін. Міграція стає звичайним явищем для значної кількості людей, відкриваючи нові перспективи, але водночас породжує певні виклики. Однією з таких проблем є необхідність підтвердження чинності документів, що набуває особливої актуальності для громадян України, які змушені були змінити місце проживання через збройну агресію російської федерації. Відтак значущість визнання документів як у межах країни, так і за її кордонами постійно зростає. Окрім того, в сучасному суспільстві цифрові технології дедалі глибше проникають у всі сфери суспільного життя – як у публічну, так і приватну, що породжує потребу в юридичних технологіях, які дозволять підтверджувати чинність документів в умовах віддаленої взаємодії. На тлі євроінтеграційних процесів важливо адаптувати та гармонізувати юридичні технології з європейськими і міжнародними стандартами.

Юридичні технології підтвердження чинності документів є критично важливими для розвитку сучасного цифрового суспільства. Їх дотримання суб'єктами підтвердження чинності документів здатне забезпечити правовідповідність, захищеність прав і ефективність у взаємодії між приватними особами та державними установами, сприяючи сталому розвитку публічної та приватної сфер.

Тож представлене дисертаційне дослідження спрямоване на вирішення прогалини у правовому регулюванні процедури підтвердження чинності документів, яка раніше залишалася недостатньо розробленою як у доктринальному, так і в нормативному аспектах. Основні наявні підходи фрагментарні та розглядають його як формальну бюрократичну процедуру, без належного теоретичного осмислення його правової природи, суб'єктної складової та гнучкості юридичних підходів. Це дослідження не лише розширює теоретичне поле, а й пропонує конкретні прикладні рішення, що здатні трансформувати як правову доктрину, так і правозастосовну практику у сфері підтвердження чинності документів.

Вдосконалення юридичних технологій підтвердження чинності документів, підписів, печаток і штампів, що їх скріплюють, є необхідним задля здійснення належної легалізації та надання юридичної сили документам для їх офіційного визнання в межах держави або за кордоном.

Окрім того, актуальність зазначеної теми зумовлена низкою прогалин і практичних конфліктів, що виникають під час підтвердження чинності документів як на національному, так і на міжнародному рівнях. Зокрема, не існує єдиного підходу до визнання електронних документів, що створює труднощі у правозастосуванні. Часто виникають ситуації, коли документи, оформлені в цифровому форматі відповідно до чинного законодавства однієї держави, не мають юридичної сили в іншій через відсутність узгоджених

технічних або правових стандартів. Тож активне впровадження цифрових технологій вимагає створення ефективних правових механізмів для визнання електронних документів у транскордонному просторі.

Труднощі при підтвердженні чинності документів, прикладом, при легалізації доказів, ускладнюють доступ до правосуддя, адміністративних послуг тощо. У цифровому середовищі ці проблеми посилюються через недосконалість електронних засобів автентифікації.

Широке коло питань, пов'язаних із дослідженням окремих аспектів підтвердження чинності документів, перебували в полі зору багатьох українських та іноземних науковців, а саме – Дж. Агасі, Н. В. Атаманової, Д. Воткінса, Д. Галігана, О. С. Гиляки, Г. О. Головач, Т. В. Гончарук, С. Д. Гусарева, М. В. Дзевелюк, Т. О. Дідича, В. В. Дудченко, В. В. Завальнюка, Л. І. Заморської, А. В. Званчука, М. Макконвілла, М. С. Мельниковича, Ю. М. Оборотова, О. В. Пасечник, О. В. Петришина, П. М. Рабіновича, Р. І. Радейка, М. В. Савчина, Д. І. Сірохи, К. Сміта, І. О. Соколової, С. Такеми, С. Я. Фурси, Г. Харта, М. В. Цвіка, В. М. Шаповала та інших.

Вагоме значення для всебічного розкриття предмету дослідження мали праці: Б. Дж. Гіббітса, Н. О. Левицької, Д. Г. Манька, І. І. Онищука, К. Трантера, І. Д. Шутака (при аналізі питань, пов'язаних з обґрунтуванням вихідних засад юридичної техніки і юридичних технологій); Г. С. Дьомкіної, К. В. Ебботта, Т. В. Журенок, О. Я. Коваль, Р. Кеохейна, Е. Моравчика, С. Шлаусса (при аналізі питань, пов'язаних із визначенням особливостей легалізаційної діяльності) та інших.

Зазначені вчені зробили вагомий внесок у визначення таких категорій як юридичні технології, юридична техніка, легалізація та її види, а також фундаментальних понять юридичної науки, як-от: право, законодавство, нормотворення, праворозуміння і т. д. Водночас більшість наукових розробок лише фрагментарно торкаються питань підтвердження чинності документів як різновиду легалізаційної діяльності та не зосереджують увагу на юридичних технологіях у цій сфері. Окрім того, науковці та юристи-практики, як правило, концентруються виключно на публічно-правових аспектах підтвердження чинності документів. Проте, на нашу думку, приватно-правові аспекти цієї проблематики відіграють вагому роль у розвитку міжнародного документообігу та представляють особливий науковий інтерес.

Означені обставини обумовлюють актуальність і затребуваність загальнотеоретичного дослідження юридичних технологій підтвердження чинності документів, враховуючи як публічно-правову, так і приватну сферу юридичної діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано в рамках наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія» у контексті теми: «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 рр. (державний реєстраційний номер 0122U000266), а також у рамках плану науково-дослідницької роботи кафедри

загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія» – «Право і держава ХХІ століття: генезис, сучасність, перспективи» на 2021–2025 рр.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є комплексний теоретико-правовий аналіз юридичних технологій здійснення такого виду легалізації як підтвердження чинності документів, їх ролі в сучасній українській юриспруденції та юриспруденції зарубіжних країн.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі *завдання*:

- визначити методологічні засади дослідження підтвердження чинності документів;
- розкрити правову природу легалізації в аспекті процедурно-процесуального механізму права;
- охарактеризувати юридичні технології та встановити їх зв'язок із легалізаційною діяльністю;
- проаналізувати публічну сферу підтвердження чинності документів на внутрішньодержавному і зовнішньодержавному рівнях;
- визначити роль міжнародних договорів про правову допомогу, що усувають вимоги легалізації;
- охарактеризувати приватну сферу підтвердження чинності документів, зокрема, на корпоративному рівні та в діяльності приватного нотаріуса;
- проаналізувати юридичні технології підтвердження чинності документів;
- здійснити порівняльно-правовий аналіз процедур підтвердження чинності документів за законодавством країн романо-германської правової сім'ї;
- виявити особливості підтвердження чинності документів у країнах сім'ї загального права;
- виокремити напрями вдосконалення процедур підтвердження чинності документів в Україні на основі міжнародного досвіду.

Об'єктом дослідження є юридична діяльність.

Предметом дослідження є юридичні технології підтвердження чинності документів у приватній та публічній сферах.

Методи дослідження. Задля виконання поставлених завдань використовувався методологічний інструментарій із залученням різних теоретичних принципів, підходів і методів до предмета дослідження, що уможливило досягнути його в повному обсязі та з креативністю підійти до розгляду актуальних проблем. Відтак концептуальний рівень методології дослідження юридичних технологій підтвердження чинності документів представлено принципами міждисциплінарності, плюралізму, інтерсуб'єктивності та додатковості, які задають загальний напрям та складають основу цього дисертаційного дослідження, а також такими методологічними підходами як антропологічним, герменевтичним, аксіологічним, діяльнісним, діалектичним і системним.

Антропологічний підхід дозволив проаналізувати легалізацію як правову процедуру, орієнтовану на задоволення інтересів осіб (підрозділ 1.2). Герменевтичний підхід відіграв ключову роль при інтерпретації нормативних і доктринальних приписів, які регулюють цю сферу діяльності, а також допоміг в аргументації положень, що стосуються наукової новизни дослідження (розділи 2, 3).

Аксіологічний підхід використовувався для здійснення перевірки щодо того чи відповідають правові акти (як нормативні, так і індивідуальні) заявленим сучасним ціннісним орієнтирам у праві, чи може спрацювати певна пропозиція щодо удосконалення юридичних технологій підтвердження чинності документів, зважаючи на важливі розбіжності між різними правовими системами (розділ 3).

Діяльнісний підхід допоміг зосередитися на тому як право функціонує в реальних суспільних відносинах, адже юридичні технології підтвердження чинності документів мають бути ефективно реалізовані (підрозділи 1.3, 2.3).

Діалектичний підхід дав можливість виявити закономірності формування юридичних технологій у праві, а також розглянути підтвердження чинності документів як результату розвитку легалізаційної діяльності (підрозділи 1.2 та 1.3). Складовим компонентом зазначеного підходу стали методи формальної логіки, які забезпечили об'єктивність аналізу та встановлення взаємозв'язків між правовими явищами. Завдяки логіці можна чітко визначити критерії чинності документів, мінімізуючи правову невизначеність і можливі суперечності при правозастосуванні (підрозділ 2.3).

Системний підхід уможливив розглянути предмет дослідження не як окремий елемент, а як єдину систему, комплекс взаємопов'язаних між собою частин, що взаємодіють між собою і навколишнім середовищем. Системний підхід також використовувався при розробленні понятійних проблем, пов'язаних із підтвердженням чинності документів (підрозділ 1.3, розділ 2).

Серед загальнонаукових методів увагу було приділено таким методам як індукція, дедукція, аналіз і синтез, аналогія, абстрагування, прогнозування. Відтак здійснення аналізу становлення та розвитку підтвердження чинності документів, а також висновки та пропозиції дослідження, сформовано шляхом залучення методів дедукції й індукції (вступ, підрозділи 1.3, 2.3, висновки). Зокрема, за допомогою індукції встановлено конкретні випадки у сфері підтвердження чинності документів задля виявлення закономірностей і загальних рис. Індуктивний метод допоміг дійти загальних висновків у дослідженні та сформулювати положення стосовно наукової новизни. Метод аналогії застосовувався в процесі визначення процедури легалізації у процедурно-процесуальному механізмі права; дослідження підтвердження чинності документів – як у контексті публічно-правових відносин (як-от державна реєстрація нормативно-правових актів, легалізація доказів), так і правової процедури, яка має місце в приватно-правовій сфері (корпоративні правовідносини, приватний нотаріат) (підрозділи 2.1, 2.2).

Абстрагування дозволило спростити складні юридичні категорії для полегшення їх розуміння, наприклад, при співставленні понять «юридична

технологія» та «юридична техніка» (підрозділ 1.3). За допомогою методу прогнозування виявилось можливим уявити наслідки ухвалення правових положень у сфері підтвердження чинності документів, ефективність юридичних технологій і планування результатів дослідження, враховуючи наявні у праві тенденції, що дозволить підтримувати адаптивність правової системи (підрозділ 3.3).

Застосовувалися також і міждисциплінарні методи, зокрема, соціологічний та аксіоматичний. Соціологічний метод дає змогу відійти від формального регулювання права, забезпечуючи його відповідність актуальним суспільним потребам. Цей метод сприяв комплексному розгляду юридичних технологій підтвердження чинності документів, дозволяючи враховувати не лише юридичні аспекти, а й соціальні реалії, що формують практику їх використання. Використання аксіоматичного методу стало потужним інструментом для наукової реконструкції окремих компонентів формалізації правових конструкцій та практичної оптимізації процедур підтвердження чинності документів. Його застосування дозволило встановити прогалини в чинних алгоритмах та створити основу для забезпечення правової визначеності механізмів обігу документів.

Окрім того, у дослідженні було використано певні спеціально-наукові методи юридичних наук. Порівняльно-правовий метод постав ключовим при виявленні подібностей і відмінностей підтвердження чинності документів у правових системах різних країн з метою виявлення особливостей у цій сфері (підрозділи 3.1, 3.2). Використання історико-правового методу дозволило дослідити становлення й розвиток інституту підтвердження чинності документів, а також виявити світові тенденції у цій сфері, враховуючи досвід зарубіжних країн (підрозділи 1.2, 3.3). Застосування формально-юридичного методу дозволило порівняно відособлено й конкретно розглянути юридичні технології підтвердження чинності документів, відокремивши предмет дослідження від суміжних категорій (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3).

Нормативною основою дослідження є: Європейська конвенція про скасування легалізації документів, складених дипломатичними агентами чи консульськими посадовими особами від 07.06.1968; Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 05.10.1961; Конституція України; норми Законів України, що регламентують процедури з підтвердження чинності документів («Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про вищу освіту», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» та ін.); Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади» від 28.12.1992 №731; Методичні рекомендації щодо проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів, схвалені Постановою колегії Міністерства юстиції України від 21.11.2000 р. № 41; Наказ Міністерства юстиції України «Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів в органах юстиції та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів» від

12.04.2005 № 34/5; Наказ Міністерства освіти і науки України «Деякі питання визнання в Україні іноземних документів про освіту» від 05.05.2015 № 504 та інші нормативні акти вітчизняного й зарубіжного законодавства.

Емпіричною основою дослідження є міжнародна та вітчизняна політико-правова публіцистика, аналітичні матеріали і довідкові видання.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням, яке присвячено юридичним технологіям підтвердження чинності документів у публічній і приватній сферах. Новизну дослідження конкретизовано в таких положеннях: *уперше:*

- здійснено класифікацію юридичних технологій підтвердження чинності документів, згідно з якою слід виокремлювати: 1) загальні юридичні технології: технологія концептуального оцінювання документа, технологія системно-юридичного оцінювання, технологія юридико-технічного оцінювання; 2) спеціальні юридичні технології: технологія змістовного аналізу документа (визначення юридичної природи документа, встановлення законності, формально-логічний аналіз, юридико-герменевтичний аналіз), технології формального аналізу документа (встановлення відповідності структурних правил, встановлення дотримання реквізитних і процедурних правил та мовленнєвий аналіз) та юридичні технології формалізації результатів перевірки чинності документа (підготовка завірчого напису, реєстрація й облік, а також видача документа із засвідчувальними елементами);
- сформульовано поняття «юридичні технології спростування актів підтвердження чинності документу», під якими слід розуміти здійснювану спеціальним суб'єктом процедуру анулювання раніше виданих легалізаційних актів підтвердження у зв'язку з виявленням правових помилок або невиконанням законодавчих вимог з боку первинного суб'єкта легалізації, що призводить до втрати або обмеження раніше наданих прав;
- запропоновано внести зміни до чинного законодавства України та викласти п. 9 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у такій редакції: «посвідчувати вірність паперових або електронних копій паперових документів або виписок з них і паперових копій електронних документів у справах, які він веде, крім випадків, якщо законом встановлено інший обов'язковий спосіб посвідчення копій документів»;
- обґрунтовано напрями розвитку процедур підтвердження чинності документів, а саме: децентралізація системи управління у сфері підтвердження чинності документів; впровадження електронних систем, що дозволяє здійснювати підтвердження чинності документів; актуалізація приватно-правової сфери; гармонізація з міжнародними стандартами; детальна регламентація процедур підтвердження чинності документів з урахуванням юридичних технологій їх здійснення;

удосконалено:

- поняття «підтвердження чинності документів» як особливий вид легалізаційної діяльності, яка здійснюється спеціальними суб'єктами, наділеними публічно-правовими або приватно-правовими повноваженнями з питань підтвердження чинності документів, печаток, штампів і підписів, що їх скріплюють, статусу підписантів документу з метою валідизації їх юридичної сили на внутрішньодержавному чи міжнародному рівнях;
- підходи до розуміння міжнародних договорів про правову допомогу, що усувають вимоги легалізації, – вони представляють собою особливу форму міжнародного співробітництва, засновану на довірі між державами та принципі взаємного визнання документів без необхідності легалізації, бо відмова від підтвердження чинності документів між деякими країнами свідчить про надійну і визнану систему документообігу;
- підходи до співвідношення таких форм підтвердження чинності документів як визнання іноземних документів про освіту та апостилювання, відповідно до яких визначається, що апостилювання іноземних документів про освіту є одним із складових етапів процедури їх визнання, який допомагає здійснити перевірку автентичності поданих документів, а саме – перевірку достовірності факту навчання й отримання освітнього документа;
- поняття «державна реєстрація нормативно-правових актів», під якою слід розуміти правову процедуру, що полягає в проведенні правової експертизи нормативно-правового акта щодо встановлення його правовідповідності, зі складанням, погодженням і затвердженням відповідного висновку та занесенням зазначеного нормативно-правового акта до державного реєстру, – така діяльність є однією із форм підтвердження чинності документів внутрішньодержавного рівня;
- поняття «легалізаційний акт», під яким слід розуміти юридичний документ, виданий уповноваженим суб'єктом в законних інтересах зацікавленої особи, що містить у собі фіксацію возведення певних об'єктів у стан, який відповідає чинному законодавству;

набули подальшого розвитку:

- вихідні засади розуміння такої загальнотеоретичної категорії як «правовідповідність», яка в процесі підтвердження чинності документа засвідчує узгодженість зі встановленими вимогами і стандартами, передбаченими міжнародно-правовими актами, Конституцією та чинним законодавством держави, усталеною судовою практикою, а також загальноправовими принципами;
- положення про легалізацію в приватно-правовій сфері (корпоративні правовідносини, приватний нотаріат, адвокатура) як процедуру забезпечення правовідповідності документів і встановлення правомірності діяльності або належного статусу будь-яких суб'єктів, що

спрямована на реалізацію публічних і приватних інтересів, забезпечує правову ясність і передбачуваність;

- положення про роль перекладача, носія компетентної правосвідомості у сфері підтвердження чинності документів як експертного (наявність освіти, спеціальних знань і вмінь) учасника легалізаційної діяльності, який виконує не лише лінгвістичну функцію, але й відіграє важливу роль у легалізації документів, здійснюючи, як правило, переклад відповідно до вимог країни, яка приймає документ;
- підходи до використання результатів порівняльно-правового аналізу в процедурах підтвердження чинності документів за законодавством і правозастосовною практикою окремих країн континентального й загального права – щодо врахування історичних традицій, звичаїв, прецедентів і спеціалізованих актів, які можуть стати підґрунтям для модифікації вітчизняного законодавства у зазначеній сфері.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані висновки дослідження можуть використовуватися:

- у науково-дослідній роботі – для подальшого поглиблення знань про легалізацію як правову процедуру та сутність юридичних технологій у приватній і публічній сферах;
- у правотворчості – при модернізації чинного законодавства України в контексті питань підтвердження чинності документів та організації правовідповідного документообігу;
- у правозастосовній діяльності – під час здійснення процедур легалізації певних об’єктів спеціально вповноваженими суб’єктами;
- у навчальному процесі – при проведенні занять із навчальних дисциплін: «Загальнотеоретична юриспруденція», «Порівняльне правознавство», «Методологія юриспруденції», «Юридична техніка й технології», «Легалізація у правовій сфері» а також у процесі підготовки навчальної та навчально-методичної літератури із зазначених дисциплін.

Апробація результатів дисертації. Основні положення результатів дисертаційного дослідження, сформульовані узагальнення і висновки обговорено на засіданнях кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія», а також оприлюднено на таких міжнародних конференціях: International scientific conference «Advances in law: the view of domestic and foreign scholars» (Рига, Латвія, 3–4 жовтня 2024 р.); XLIV International scientific and practical conference «The Impact of Scientific Research on the Development of the Modern World» (Дубровник, Хорватія, 23–25 жовтня 2024 р.); III Міжнар. наук.-практ. конф. «Відкрита наука сучасності: головна місія, напрями та інструменти, шлях і її розвиток» (Вінниця-Відень, листопад 2024 р.).

Публікації. Основні положення і висновки дисертації знайшли своє відображення в 5 статтях, опублікованих у наукових фахових періодичних виданнях з юридичних наук (одна з яких – у зарубіжному фаховому виданні),

а також у 3 тезах доповідей на міжнародних (1 науковій та 2 науково-практичних) конференціях.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатка. Загальний обсяг дисертації становить 250 сторінок, із них: анотація – 12 сторінок, основний текст – 206 сторінок, список використаних джерел містить 244 найменування і розміщений на 30 сторінках, додатки – на 2 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність і ступінь розроблення теми дисертації, визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, його методологічну і теоретичну бази, зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами; сформульовано основні положення, що містять наукову новизну, розкрито теоретичне і практичне значення одержаних результатів, наведено дані про їх апробацію.

Розділ перший «Загальнотеоретичні аспекти підтвердження чинності документів як особливої правової процедури» складається з трьох підрозділів і визначає історико-правові, нормативно правові та процедурні аспекти підтвердження чинності документів, розкриває основні підходи до розуміння його правової природи.

У **підрозділі 1.1. «Методологічні засади дослідження підтвердження чинності документів»** визначено методологічний арсенал, застосування якого забезпечило комплексність і глибину осягнення предмету дослідження.

Аргументовано, що залучення різних теоретичних принципів, підходів і методів до предмета дослідження дозволило осягнути його в повному обсязі, креативно підійти до розгляду актуальних проблем у сфері підтвердження чинності документів та уникнути упередженості при цьому. Враховуючи зазначене, увагу приділено постнекласичній парадигмі методології юриспруденції з характерними для неї особливостями та відповідним інструментарієм.

Концептуальний рівень методології представлено принципами, які задають загальний напрям та є основою цього дисертаційного дослідження, а також методологічними підходами. Основоположними принципами, на підставі яких розкрито природу юридичних технологій підтвердження чинності документів, є принципи міждисциплінарності, плюралізму, інтерсуб'єктивності та додатковості.

Зазначені методологічні принципи сприяють інтеграції теоретичних знань з практичними потребами та формують базу для подальшого вибору підходів. Відповідно, методологічними підходами, використання яких уможливило отримати необхідну інформацію щодо предмету дослідження, стали: антропологічний, герменевтичний аксіологічний, діяльнісний, діалектичний і системний підходи.

На інструментальному рівні застосовано загальнонаукові методи такі як індукція, дедукція, аналіз, синтез, аналогія, абстрагування та прогнозування; міждисциплінарні методи – соціологічний та аксіоматичний; а також спеціально-юридичні – порівняльно-правовий, історико-правовий і формально-юридичний.

У підрозділі 1.2. «Легалізація у процедурно-процесуальному механізмі права» проаналізовано сутність легалізації, її ознаки та види. Враховуючи той факт, що за допомогою легалізації встановлюється правомірність діяльності або статусу певних суб'єктів, а також, що така діяльність спрямована на захист прав та інтересів, забезпечуючи тим самим правову ясність і передбачуваність, аргументовано доцільність розгляду легалізації не тільки в контексті публічно-правових відносин, але і в приватно-правовій сфері.

Встановлено, що підтвердження чинності документів є видом легалізаційної діяльності, яка здійснюється спеціальними суб'єктами, наділеними публічно-правовими або приватно-правовими повноваженнями з питань підтвердження чинності документів, печаток, штампів і підписів, що їх скріплюють, статусу підписантів документу з метою валідизації їх юридичної сили на внутрішньодержавному чи міжнародному рівнях. Проаналізовано становлення та основні етапи розвитку цього правового феномену.

Аргументовано, що в процесі підтвердження чинності документа вагому роль відіграє правовідповідність, вихідні засади розуміння якої набули подальшого розвитку. Так, правовідповідність в процесі підтвердження чинності документа засвідчує узгодженість зі встановленими вимогами і стандартами, передбаченими міжнародно-правовими актами, Конституцією та чинним законодавством держави, усталеною судовою практикою, а також загальноправовими принципами.

У підрозділі 1.3. «Юридичні технології та їх зв'язок із легалізаційною діяльністю» встановлено, що для ефективного здійснення легалізаційної діяльності важливе значення має високий рівень знань юридичних технологій.

Проаналізовано основні підходи до розуміння юридичних технологій. Відтак сукупність науково-обґрунтованої інформації щодо використання юридичного інструментарію не лише забезпечує технічну сторону правової діяльності, але й гарантує її інтелектуальну та методологічну складові, сприяючи логічному розвитку правової системи.

Розглядаючи зв'язок юридичних технологій з легалізаційною діяльністю, було акцентовано увагу на тому, що легалізаційна діяльність у сфері підтвердження чинності документів – це різновид юридичної діяльності.

Обґрунтовано, що досягнення мети легалізаційної діяльності потребує належного правового і технологічного забезпечення. Правові процедури не можуть здійснюватися поза технологічними правилами, принципами та способами. Мета юридичної технології – упорядкування різноманітних правових процедур, що використовуються в юридичній діяльності. Використання юридичних технологій забезпечує ефективність і точність правового регулювання, а також розвиток самого права з урахуванням сучасних тенденцій.

Розділ другий «Сфери та рівні підтвердження чинності документів» складається з трьох підрозділів і присвячений дослідженню підтвердження чинності документів у публічній і приватній сферах, на зовнішньодержавному і внутрішньодержавному рівнях, ролі міжнародних договорів про правову допомогу, що усувають вимоги легалізації, а також безпосередньо юридичним технологіям здійснення діяльності з підтвердження чинності документів.

У підрозділі 2.1. «Публічна сфера підтвердження чинності документів» встановлено, що на внутрішньодержавному рівні підтвердження чинності документів здійснюється в таких формах: державна реєстрація нормативно-правових актів, легалізація доказів, нотаріальне підтвердження чинності документів (публічний нотаріат), підтвердження чинності документів уповноваженими особами.

Зовнішньодержавний рівень передбачає: апостилювання, консульську легалізацію та визнання іноземних документів про освіту (нострифікацію). Проведено аналіз співвідношення таких форм підтвердження чинності документів як визнання іноземних документів про освіту та апостилювання.

У контексті цього дослідження міжнародні договори про правову допомогу, що усувають вимоги легалізації, розглядаються як особлива форма міжнародного співробітництва. Використання міжнародних договорів є унікальним механізмом, що базується на довірі між державами, а не на процедурі формального визнання кожного окремого документа. Це уможливорює значно спростити міждержавні відносини у сфері документообігу та полегшити процеси адаптації громадян в умовах посиленої міграції.

У підрозділі 2.2. «Приватна сфера підтвердження чинності документів» охарактеризовано підтвердження чинності документів, зокрема, на корпоративному рівні та в діяльності приватного нотаріуса.

Удосконалено положення про легалізацію у приватно-правовій сфері як інструменту забезпечення правовідповідності. Так, процедура легалізації визначає правомірність діяльності або статусу будь-яких суб'єктів, спрямована, зокрема, на реалізацію приватних інтересів, забезпечуючи тим самим правову ясність і передбачуваність. Окрім того, задоволення приватного інтересу здійснюється через виконання публічних функцій уповноваженими суб'єктами. Визначено, що нотаріальне підтвердження чинності документів здійснюється на перетині приватної та публічної сфер юридичної діяльності.

Визнано, що підтвердження чинності документів на корпоративному рівні передбачає застосування таких базових юридичних технологій: збір всіх необхідних документів, які потребують підтвердження чинності; встановлення відповідності документа міжнародним нормативно-правовим актам (за необхідності); встановлення відповідності документа національному законодавству та внутрішнім актам компанії; а також застосування юридичної технології оферти та акцептування договорів.

У підрозділі 2.3. «Юридичні технології здійснення діяльності з підтвердження чинності документів» запропоновано використання

юридичних технологій підтвердження чинності документів та здійснено їх класифікацію, згідно з якою слід виокремлювати:

1) загальні юридичні технології: технологія концептуального оцінювання документа, технологія системно-юридичного оцінювання, технологія юридико-технічного оцінювання;

2) спеціальні юридичні технології: технологія змістовного аналізу документа (визначення юридичної природи документа, встановлення законності, формально-логічний аналіз, юридико-герменевтичний аналіз); технології формального аналізу документа (встановлення відповідності структурних правил, встановлення дотримання реквізитних і процедурних правил і мовленнєвий аналіз); юридичні технології формалізації результатів перевірки чинності документа (підготовка завірчого напису, реєстрація та облік, а також видача документа із засвідчувальними елементами).

Зроблено висновок, що юридичні технології підтвердження чинності документів представляють собою сукупність підходів, способів і вмінь щодо встановлення правовідповідності змісту документа, а також засвідчення дійсності наявних на документах печаток і підписів компетентних посадових осіб, що використовуються суб'єктами її здійснення. Відтак процедура підтвердження чинності документів вимагає комплексного підходу, де вибір конкретних технологій залежить від типу документа, його функціонального призначення та вимог, що висуваються до нього відповідно до чинного законодавства.

Розділ третій «Світовий досвід у сфері підтвердження чинності документів» складається з трьох підрозділів і містить аналіз законодавства країн континентального та загального права, а також перспективи розвитку підтвердження чинності документів в Україні з урахуванням міжнародного досвіду і сучасних світових тенденцій у цій сфері.

У підрозділі 3.1. «Порівняльно-правовий аналіз процедур підтвердження чинності документів за законодавством країн романо-германської правової сім'ї» проаналізовано здійснення процедур підтвердження чинності документів за законодавством країн романо-германської правової сім'ї, зокрема таких, як Франція, Німеччина та Нідерланди.

Констатовано, що ЄС є унікальним партнерством країн, спроможним сприяти реальній правовій інтеграції та гармонізації у сфері документообігу. Одним із важливих кроків у цьому напрямі вважається спрощення визнання офіційних документів між державами-членами ЄС без необхідності консульської легалізації або апостилювання.

У цьому зв'язку проведено аналіз Регламенту (ЄС) 2016/1191 від 6 липня 2016 року, який передбачає скасування вимог апостилю та консульської легалізації до певних офіційних документів, що використовуються між державами-членами ЄС, зокрема щодо актів громадянського стану таких як свідоцтва про народження, шлюб, розлучення та ін.

Виявлено підвищення ролі приватно-правових аспектів у сфері підтвердження чинності документів, що відображає не лише сучасні тенденції

правового розвитку, але й глибокі історичні традиції континентальної правової системи, заснованої на римському праві.

У підрозділі 3.2. «Особливості підтвердження чинності документів у країнах сім'ї загального права» виявлено, що англо-американський підхід ґрунтується на звичаях і прецедентах, сформованих юридичною практикою, а не на кодифікованих правових нормах.

Встановлено, що застосування юридичних технологій підтвердження чинності документів, які стосуються змістовного аналізу в країнах загального права, здійснюють, як правило, адвокати у судових провадженнях, які прямо чи опосередковано стосуються правовідповідності документів.

Визначено, що нотаріальне підтвердження чинності документів залишається однією з найбільш затребуваних форм у країнах континентального права, де нотаріус надає правову підтримку при підготовленні та підтвердженні чинності документа. При нотаріальному підтвердженні основну роль відіграє юридична технологія формального аналізу, який включає підготовку завірчого напису, реєстрацію та облік, а також видачу документа із засвідчувальними елементами. Натомість, у країнах англо-американського права адвокати виконують подібні функції, акцентуючи увагу на змістовному аналізі тексту документа, зокрема, в аспектах, що стосуються судових проваджень. Обидва підходи сприяють досягненню належного рівня правовідповідності, відображуючи характерні риси різних правових традицій.

У підрозділі 3.3. «Напрями вдосконалення процедур підтвердження чинності документів в Україні на основі міжнародного досвіду» зроблено висновки щодо напрямів удосконалення процедур підтвердження чинності документів, а саме: децентралізація системи управління у сфері підтвердження чинності документів; впровадження електронних систем, що уможливило здійснювати підтвердження чинності документів; актуалізація приватно-правової сфери; гармонізація з міжнародними стандартами; детальна регламентація процедур підтвердження чинності документів з урахуванням юридичних технологій їх здійснення.

У зв'язку з поширенням такої тенденції як актуалізація приватно-правової сфери, набули подальшого розвитку положення про роль перекладача як носія компетентної правосвідомості у сфері підтвердження чинності документів та як експертного (наявність освіти, спеціальних знань і вмінь) учасника легалізаційної діяльності, що не лише виконує лінгвістичну функцію, але й відіграє важливу роль у легалізації документів, як правило, здійснюючи переклад відповідно до вимог країни, яка приймає документ.

Окрім того, запропоновано внести зміни до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адже в умовах посилення глобалізаційних, євроінтеграційних і міграційних процесів підтвердження чинності документів набуває особливого значення та має бути адаптованим до сучасних змін.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення і подано нове вирішення наукового завдання, яке полягає в обґрунтуванні та розкритті теоретичних положень і практичних засад використання юридичних технологій підтвердження чинності документів у приватній і публічній сферах, визначення їх ролі в сучасному праві. За результатами наукового дослідження сформульовано такі висновки:

1. Визначено методологічні засади дослідження. Так, концептуальний рівень методології представлено принципами міждисциплінарності, плюралізму, інтерсуб'єктивності та додатковості. У дисертаційному дослідженні використано такі методологічні підходи: антропологічний, герменевтичний, аксіологічний, діяльнісний, діалектичний і системний. На інструментальному рівні використано такі загальнонаукові методи як індукція, дедукція, аналіз, синтез, аналогія, абстрагування та прогнозування; міждисциплінарні методи – соціологічний і аксіоматичний; спеціально-юридичні методи – порівняльно-правовий, історико-правовий і формально-юридичний.

2. Проаналізовано правову природу легалізації та встановлено, що легалізація має цільове призначення, для реалізації якого необхідно виконати певну формалізовану процедуру: це офіційне визнання, дозвіл, підтвердження, узаконення визначених дій, фактів чи документів відповідно до чинних правових вимог. Досягнення цих цілей потребує належного забезпечення. Правові процедури не можуть здійснюватися поза технологічними правилами. Відтак кожен вид легалізації передбачає юридичні технології її здійснення, що мають бути суворо дотримані.

3. Визначено, що результат легалізації втілюється у відповідному юридичному документі, який складає суб'єкт легалізації (наприклад, після підтвердження дійсності документів і підписів, печаток і штампів, що їх скріплюють шляхом проставлення апостиля, результатом є апостильований документ). У цьому зв'язку визначено, що легалізаційний акт – це юридичний документ, виданий уповноваженим суб'єктом в законних інтересах зацікавленої особи, що містить у собі фіксацію возведення певних об'єктів у стан, який відповідає чинному законодавству.

4. Визначено вихідні засади розуміння такої загальнотеоретичної категорії як «правовідповідність», яка в процесі підтвердження чинності документа засвідчує узгодженість зі встановленими вимогами і стандартами, передбаченими міжнародно-правовими актами, Конституцією та чинним законодавством держави, усталеною судовою практикою, а також загальноправовими принципами.

5. Охарактеризовано юридичні технології та визначено їх зв'язок із легалізаційною діяльністю. Метою застосування юридичних технологій є упорядкування різноманітних правових процедур, що використовуються в юридичній діяльності. Юридичні технології впливають на підвищення якості та узгодженості правових актів: як тих, що є об'єктами легалізаційної

діяльності, так і тих, що забезпечують її належну реалізацію. Використання технологій у легалізаційній діяльності забезпечує ефективність і точність правового регулювання, а також розвиток самого права з урахуванням сучасних тенденцій.

6. Сформульовано поняття «юридична технологія спростування актів підтвердження чинності документу», під якою слід розуміти здійснювану спеціальним суб'єктом процедуру анулювання раніше виданих легалізаційних актів підтвердження у зв'язку з виявленням правових помилок або невиконанням законодавчих вимог з боку первинного суб'єкта легалізації, що призводить до втрати або обмеження раніше наданих прав.

7. Проаналізовано публічну сферу підтвердження чинності документів. На внутрішньодержавному рівні така діяльність здійснюється в наступних формах: державна реєстрація нормативно-правових актів, легалізація доказів, нотаріальне підтвердження чинності документів (публічний нотаріат), підтвердження чинності документів уповноваженими особами.

Зовнішньодержавний рівень представлено такими формами як апостилювання, консульська легалізація, процедура визнання іноземних документів про освіту (нострифікація). Щодо співвідношення форм підтвердження чинності документів таких як визнання іноземних документів про освіту та апостилювання, встановлено, що апостилювання іноземних документів про освіту є одним із складових етапів процедури їх визнання, який допомагає здійснити перевірку автентичності поданих документів, а саме – перевірку достовірності факту навчання й отримання освітнього документа.

8. Визначено, що підтвердження чинності документів є видом легалізаційної діяльності, яка здійснюється спеціальними суб'єктами, наділеними публічно-правовими або приватно-правовими повноваженнями з питань підтвердження чинності документів, печаток, штампів і підписів, що їх скріплюють, статусу підписантів документу, з метою валідизації їх юридичної сили на внутрішньодержавному чи міжнародному рівнях.

9. Аргументовано, що під державною реєстрацією нормативно-правових актів слід розуміти правову процедуру, яка полягає у проведенні правової експертизи нормативно-правового акта щодо встановлення його правовідповідності, зі складанням, погодженням і затвердженням відповідного висновку та занесенням цього нормативно-правового акта до державного реєстру; така діяльність є однією із форм підтвердження чинності документів внутрішньодержавного рівня.

10. Визначено роль міжнародних договорів про правову допомогу, що усувають вимоги легалізації, – вони представляють собою особливу форму міжнародного співробітництва, засновану на довірі між державами та принципі взаємного визнання документів без необхідності легалізації, бо відмова від підтвердження чинності документів між деякими країнами свідчить про надійну та визнану систему документообігу.

11. Охарактеризовано приватну сферу підтвердження чинності документів, зокрема, на корпоративному рівні та в діяльності приватного нотаріуса. Визначено, що легалізація у приватно-правовій сфері (корпоративні

правовідносини, приватний нотаріат, адвокатура) являє собою процедуру забезпечення правовідповідності документів і встановлення правомірності діяльності або належного статусу певних суб'єктів, що спрямована на реалізацію публічних і приватних інтересів, забезпечує правову ясність і передбачуваність.

12. Проаналізовано юридичні технології підтвердження чинності документів і здійснено їх класифікацію, згідно з якою слід виокремлювати: 1) загальні юридичні технології: технологія концептуального оцінювання документа, технологія системно-юридичного оцінювання, технологія юридико-технічного оцінювання; 2) спеціальні юридичні технології: технологія змістовного аналізу документа (визначення юридичної природи документа, встановлення законності, формально-логічний аналіз, юридико-герменевтичний аналіз); технології формального аналізу документа (встановлення відповідності структурних правил, встановлення дотримання реквізитних і процедурних правил та мовленнєвий аналіз); та юридичні технології формалізації результатів перевірки чинності документа (підготовка завірчого напису, реєстрація й облік, а також видача документа із засвідчувальними елементами).

13. Виокремлено юридичні технології підтвердження чинності документів в електронному документообігу та діловодстві, як-от: підтвердження валідності електронного документа, який має бути доступним у відповідному форматі, включаючи обов'язкові реквізити документа; підтвердження відповідності документа нормативним вимогам і домовленостям сторін (у випадку наявності договорів); підтвердження наявності електронного підпису (ЕЦП чи КЕП) та/або електронної печатки; підтвердження цілісності документа.

14. Визначено, що при підтвердженні чинності документів на корпоративному рівні застосовуються такі юридичні технології: збір всіх необхідних документів, які потребують підтвердження чинності; встановлення відповідності документа міжнародним нормативно-правовим актам (за необхідності); встановлення відповідності документа національному законодавству та внутрішнім актам компанії; а також юридичні технології оферти та акцептування договорів.

15. Здійснено порівняльно-правовий аналіз процедур підтвердження чинності документів за законодавством країн романо-германської правової сім'ї, зокрема таких, як Франція, Німеччина та Нідерланди. Виявлено підвищення ролі приватно-правових аспектів у сфері підтвердження чинності документів, що відображає не лише сучасні тенденції правового розвитку, але й глибокі історичні традиції континентальної правової системи, заснованої на римському праві. Відтак нотаріус є одним із ключових суб'єктів підтвердження чинності документів у країнах континентального права.

16. Виявлено особливості підтвердження чинності документів у країнах сім'ї загального права. Загалом, англо-американський підхід до підтвердження чинності документів ґрунтується на звичаях і прецедентах, сформованих юридичною практикою, а не на кодифікованих правових нормах. Застосування

юридичних технологій, що стосуються змістовного аналізу, в країнах загального права здійснюють, як правило, адвокати, які представляючи інтереси клієнтів, оспорюють положення юридичних документів у судових провадженнях.

17. Виокремлено такі напрями вдосконалення процедур підтвердження чинності документів в Україні на основі міжнародного досвіду: децентралізація системи управління у сфері підтвердження чинності документів; впровадження електронних систем, що дозволяє здійснювати підтвердження чинності документів; актуалізація приватно-правової сфери; гармонізація з міжнародними стандартами; детальна регламентація процедур підтвердження чинності документів з урахуванням юридичних технологій їх здійснення.

18. Окреслено нові перспективи щодо ролі перекладача, який є носієм компетентної правосвідомості у сфері підтвердження чинності документів і як експертний (наявність освіти, спеціальних знань і вмінь) учасник легалізаційної діяльності не лише виконує лінгвістичну функцію, але й відіграє важливу роль у легалізації документів, як правило, здійснюючи переклад відповідно до вимог країни, яка приймає документ.

19. Запропоновано внести зміни до чинного законодавства України та викласти п. 9 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у такій редакції: «посвідчувати вірність паперових або електронних копій паперових документів або виписок з них і паперових копій електронних документів у справах, які він веде, крім випадків, якщо законом встановлено інший обов'язковий спосіб посвідчення копій документів».

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Чередник Р. В. Нотаріус як суб'єкт здійснення підтвердження чинності документів. *Право та державне управління*. 2022. № 3. С. 385–391. DOI : <https://doi.org/10.32782/pdu.2022.3.59>
2. Чередник Р. В. Апостилювання як форма легалізації документів. *Право і суспільство*. 2023. № 6. С. 495–500. DOI : <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.6.73>
3. Чередник Р. В. Співвідношення процедур визнання іноземних документів про освіту (нострифікація) та апостилювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 559–562. DOI : <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/133>
4. Чередник Р. В. Юридичні технології підтвердження чинності документів та їх роль у підвищенні ефективності документообігу. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2024. № 3 (63). С. 170–175. DOI : <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.3.27>

5. Чередник Р. В. Особливості підтвердження чинності документів в окремих зарубіжних країнах. *Держава та регіони. Серія : Право*. 2024. № 4 (86). С. 17–22. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.4.2>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Чередник Р. В. Підтвердження чинності документів як легалізація доказів. *Advances in law: the view of domestic and foreign scholars : International scientific conference*. (Riga, Latvia. October 3–4, 2024). Riga : Baltija Publishing, 2024. P. 306–309. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-78>

7. Чередник Р. В. Юридичні технології підтвердження чинності документів на корпоративному рівні. *The Impact of Scientific Research on the Development of the Modern World : XLIV International scientific and practical conference*. (Dubrovnik, Croatia, October 23-25, 2024). Dubrovnik, 2024. P. 113–116 URL: https://isu-conference.com/wp-content/uploads/2024/10/The_impact_of_scientific_research_on_the_development_of_the_modern_world_October_23_25_2024_Dubrovnik_Croatia.pdf

8. Чередник Р. В. Гармонізація з міжнародними стандартами як напрям удосконалення підтвердження чинності документів. *Відкрита наука сучасності: головна місія, напрями та інструменти, шлях і її розвиток : за матеріалами: III Міжнар. наук.-практ. конф. (Вінниця-Відень, листоп. 2024) / ГО «Європ. наук. платформа»; НУ «Ін-т наук.-тех. інтеграції та співпраці». Грааль науки : міжнар. наук. журнал*. Вінниця, 2024. № 45. С. 284–286. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.01.11.2024.034>

АНОТАЦІЯ

Чередник Р. В. Юридичні технології підтвердження чинності документів у приватній та публічній сферах. — Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2025.

У дисертаційному дослідженні здійснено загальнотеоретичне обґрунтування засад використання юридичних технологій підтвердження чинності документів у приватній і публічній сферах, визначення їх ролі в сучасному праві.

Обґрунтовано, що удосконалення процедур підтвердження чинності документів є одним з ключових завдань, виконання якого забезпечує функціонування сучасної держави. Правовідповідні алгоритми встановлення валідності правових актів формують опорну інфраструктуру для цифрового правопорядку, підвищують ефективність правового регулювання. У зазначеному аспекті наявність якісних юридичних технологій підтвердження чинності документів створює умови для забезпечення окремих вимог

післявоєнного відновлення нашої держави, подальшої європейської інтеграції та гармонізації правового простору, врахування викликів цифрової трансформації у сфері державного управління.

Визначено, що на внутрішньодержавному рівні підтвердження чинності документів здійснюється у таких формах: державна реєстрація нормативно-правових актів, легалізація доказів, нотаріальне підтвердження чинності документів (публічний нотаріат), підтвердження чинності документів уповноваженими особами.

Зовнішньодержавний рівень включає: апостилювання, консульську легалізацію та визнання іноземних документів про освіту (нострифікацію).

Запропоновано використання юридичних технологій підтвердження чинності документів та здійснено їх класифікацію, згідно з якою слід виокремлювати загальні та спеціальні юридичні технології.

Здійснено порівняльно-правовий аналіз процедур підтвердження чинності документів за законодавством країн романо-германської правової сім'ї та у провідних країнах сім'ї загального права.

На підставі міжнародного досвіду зроблено висновки про напрями удосконалення процедур підтвердження чинності документів в Україні.

Ключові слова: апостиляція, консульська легалізація, легалізаційна діяльність, нострифікація, підтвердження чинності документів, правова система, правові тенденції, правовідповідність, правозастосування, правова процедура, удосконалення права, універсалізація, юридична діяльність, юридичні технології, юридичний документ.

ABSTRACT

Cherednyk R. V. Legal technologies for confirming the validity of documents in private and public spheres. – Qualification scientific work as a manuscript.

The thesis stands for a Candidate degree in Law, speciality 12.00.01 – theory and history of state and law; history of political and legal doctrines. – National University «Odesa Law Academy», Odesa, 2025.

A theoretical generalization of the concept of legal technologies for confirming the validity of documents in the public and private spheres was carried out in the thesis.

It is determined that the confirmation of the validity of documents takes place in public-legal and private-legal spheres and reflects the general trend of differentiation of legal regulation depending on the nature of legal relations and is not only theoretically justified, but also practically necessary. Therefore, in the public legal sphere, the legal force of the document is guaranteed at the state level, especially with regard to foreign state circulation. The private law sphere is aimed at ensuring flexibility and efficiency in servicing private legal relations. At the same time, there is a functional interaction between these spheres – documents, the validity of which is confirmed in the private law sphere, often require confirmation in the public sphere in order to fully realize their legal force. The external state level

includes: apostillization, consular legalization and recognition of foreign documents on education (nostrification).

The use of legal technologies for confirming the validity of documents is proposed and their classification is carried out, according to which it is necessary to allocate: 1) general legal technologies: technology of conceptual assessment of a document, technology of system-legal assessment, technology of legal-technical assessment; 2) special legal technologies: the technology of content analysis of the document (determining the legal nature of the document, establishing the legality, formal-logical analysis, legal-hermeneutical analysis), the technology of formal analysis of the document (establishing compliance with structural rules, establishing compliance with requisite and procedural rules and linguistic analysis) and legal technologies for formalizing the results of verification of the validity of the document (preparation of a certified inscription, registration and accounting, as well as issuing a document with certifying elements).

A comparative legal analysis of procedures for confirming the validity of documents under the legislation of Western European countries such as France, Germany and the Netherlands, has been carried out. An increase in the role of private law aspects in the sphere of confirmation of the validity of documents was elicited in the thesis, which reflects not only current trends in legal development, but also deep historical traditions of the continental legal system based on Roman law.

Features of confirmation of the validity of documents in the countries of the common law family are established. In general, the Anglo-American approach is based on customs and precedents formed by legal practice, and not on codified legal norms. In this system, the main purpose is to certify signatures on documents, confirming their reliability and compliance with legal requirements, which indicates compliance with formal analysis. At the same time, the use of legal technologies relating to content analysis in common law countries is usually carried out by lawyers who, representing the interests of clients, challenge the provisions of legal documents in court proceedings.

On the basis of international experience, conclusions have been drawn on the directions of improving the procedures for confirming the validity of documents in Ukraine.

Keywords: apostillization, consular legalization, legalization activity, nostrification, confirmation of the validity of documents, legal system, legal trends, legal compliance, law enforcement, legal procedure, improvement of law, universalization, legal activity, legal technologies, legal document.

Підписано до друку 22.05.2025.
Формат 60х90/16. Ум-друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 2507-08

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com